

Руська Руслана Василівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної математики,
Тернопільський національний економічний університет
Номер ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1854-9734>*

Пинда Юрій Володимирович

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права»
Номер ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6092-6679>*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

JEL Classification: L79

SECTION "ECONOMY": Економіка.

Анотація. Розкрито суть будівельної індустрії як вагової компоненти будівельного сектору та окреслено її базові напрями. Охарактеризовано стан промисловості будівельних матеріалів та визначено перешкоди щодо її розвитку. Розраховано вагові коефіцієнти за кожною компонентою розвитку будівельної індустрії у регіональному розрізі. На основі проведених розрахунків інтегрального оцінювання компонент будівельної індустрії визначено відповідні залежності нелінійними зв'язками та розраховано рівень її конкурентоспроможності у кожному регіоні.

Ключові слова: будівельна індустрія, компоненти, будівництво, будівельний сектор, розвиток.

Annotation. The essence of the construction industry as a significant component of the construction sector is revealed and its basic directions are outlined. The state of the building materials industry has been characterized and obstacles to its development have been identified. Weighted coefficients for each component of the construction industry development in a regional context. Based on the calculations of the integral estimation of components of the construction industry, the corresponding dependencies of non-linear connections were determined and the level of its competitiveness in each region was calculated.

Building materials industry serves as a basis for the functioning of the construction sector of the economy and develops mainly under the influence of raw materials and consumer factors. Its products are economically intended for the production of means of production and today the construction raises a number of requirements for industrial systems for the production of building materials based on the need to ensure technical progress in construction with the transition to new architectural and construction systems, introducing the latest technology, efficient materials; minimization of resource, labor intensity and energy consumption during the construction and operation of residential, non-residential and industrial facilities; ensuring all environmental requirements for the production of products and their long-term exploitation. It is obvious that the specificity of the functioning of the construction industry as an important component of the Ukrainian construction sector development in the conditions of macroeconomic instability is highlighted.

Given the territorial features of functioning of the construction industry, on the basis of the aggregate indicators obtained using the method of principal component calculated weighting factors for each component of development in regional terms.

The results show that each region has its own priority types of production, which have the greatest impact on the level of development of the construction industry, but among all the constituents of the largest areas with the highest weights are traced to the production of concrete solutions. So, in Donetsk, Zaporizhzhia, Ivano-Frankivsk, Luhansk, Poltava and Cherkasy regions – this is the most significant component with the greatest influence on the development of the construction industry.

Key words: construction industry, components, construction, construction sector, development.

Вступ

Промисловість будівельних матеріалів служить базисом для функціонування будівельного сектору економіки і розвивається в основному під впливом сировинного та споживчого факторів. Її продукція за

економічним призначенням належить до виробництва засобів виробництва і сьогодні будівництво ставить ряд вимог до промислових систем виробництва будівельних матеріалів, які базуються на необхідності забезпечення технічного прогресу у будівництві з переходом на нові архітектурно-будівельні системи, впроваджуючи новітні технології, ефективні матеріали; мінімізацію ресурсо-, трудоемкості та енергозатратності при будівництві та експлуатації об'єктів житлового, нежитлового і промислового призначення; забезпечення усіх екологічних вимог щодо виробництва продукції та її тривалої експлуатації. При цьому очевидно є актуальність виокремлення специфіки функціонування будівельної індустрії як вагової компоненти розвитку будівельного сектору України в умовах макроекономічної нестабільності.

Значним науковим доробком у напрямі дослідження проблем розвитку будівельного сектору слід відзначити праці А. Асаула, В. Атанасова, С. Воловодюк, В. Кравченка, Ю. Мхитаряна, Р. Співака, Г. Талашкина, В. Устинова, В. Шевчука, Н. Яськової та інших українських і зарубіжних науковців.

Метою статті є обґрунтування особливостей функціонування будівельної індустрії в умовах макроекономічної нестабільності.

Результати дослідження.

У промисловості будівельних матеріалів можна виділити три базових напрями:

1. Видобування та первинна обробка мінерально-будівельної сировини (пісок, піщаник, піщано-гравійна суміш, галька, щебінь, камінь, гравій, керамзит та ін.).
2. Виробництво в'язучих матеріалів (вапно, гіпс, цемент).
3. Виробництво стінових будівельних матеріалів (бетонних, металевих і залізобетонних елементів (деталей, конструкцій), продукції деревообробної та інших галузей, призначеної для будівництва.

Первинною сировинною ланкою для виробництва будівельних матеріалів є нерудні корисні копалини (піщано-гравійна суміш, пісок будівельний, бітум, крейда будівельна, вапняк, глина тугоплавка, гіпс, ангідрид, камінь будівельний, камінь пиляний, камінь облицювальний, мергель будівельний, граніт, мармур, сланці менілітові, сировина цементна, цегельно-черепична, крем'яна, скляна, керамзитова, перлітова, сировина для мінеральної вати та волокон, сировина для закладання виїмкового простору). Деякі види цієї сировини у 80-х роках видобувалися на високо концентрованих виробництвах, де потужності окремих кар'єрів досягали до 1 млн. м. куб. в рік. Протягом останніх десятиліть обсяги її видобування суттєво знизились, проте кількість кар'єрів збільшилась, що свідчить про експлуатацію родовищ з малими запасами сировини, а також із складними геологічними умовами. Значно розширилася номенклатура нерудних будівельних матеріалів у зв'язку із удосконаленням будівельних технологій. Також помітною є тенденція до об'єднань підприємств у вітчизняні та міжнародні холдинги, корпорації тощо.

В сучасних умовах розвитку промисловості нерудних будівельних матеріалів має місце низка проблем як загальнодержавного, так і регіонального характеру, до основних з яких віднесемо:

- слабкість інвестиційного потенціалу та недостатність капітальних вкладень у розвиток видобувних підприємств, що призвело до низького технічного рівня оснащення виробництва, значного фізичного та морального зношення основних засобів підприємств; відсутність державних інвестицій для досліджень та геологічних розвідок місцезнаходжень основних сировинних ресурсів для виробництва багатьох видів будівельних матеріалів (геологорозвідка та фізико-хімічний аналіз по багатьох покладах проводилися ще у 80-90-х роках);
- недосконалість законодавчої бази (в законодавстві повинні враховуватися особливості підприємств, що займаються видобуванням нерудних будматеріалів, урегульовуватися ставки податків за користування надрами, передбачатися стимулюючі механізми екологічного використання відходів, а також система пільгового кредитування для реконструкцій та модернізації підприємств даної сфери);
- недосконалість інституційного середовища видобувних підприємств, а також системи фінансових, податкових, бюджетних та рентних відносин, що сильно ускладнює діяльність підприємств даної сфери та призводить до збитковості багатьох із них;
- необ'єктивність оцінки вартості земельних угод;
- відсутність дієвих національних і регіональних стратегій розвитку гірничодобувної галузі на основі застосування механізмів державно-приватного партнерства, впровадження інноваційних технологій, з обов'язковим виконанням усіх екологічних норм та принципів;
- відсутність належної кваліфікаційної бази з підготовки працівників інженерно-технічних спеціальностей гірничо-добувних підгалузей;
- порушення вимог технологічних схем, проектно-кошторисної документації, геологічної безпеки, екологічних норм у процесі виробництва.

Важливо відзначити негативну тенденцію експортування будівельної сировини (піску, глини, базальту, деревини), що склалася протягом багатьох років внаслідок радянської, на той час, політики дешевих

сировинних ресурсів. Сьогодні глибинною переробкою нерудних корисних копалин займається обмежена кількість підприємств, що пов'язано з відсутністю сучасного обладнання та нестачею потрібних фінансових ресурсів. Внаслідок цього, суттєво втрачається конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, триває імпортозалежність за деякими позиціями будматеріалів [1].

Ключовою галузю будівельної індустрії є цементна промисловість. Цемент (всі види портландцементу, пуццолановий цемент, шлакопортландцемент, композиційний цемент та інші види) використовують для виробництва бетонів, залізобетонних конструкцій, піно-, газо-, шлакоблоків, будівельних розчинів, при виготовленні дорожніх і тротуарних плит, при загальнобудівельних та ремонтних роботах. Стан цементної промисловості та інтенсивність виробництва бетону можна вважати індикаторами розвитку будівельного сектору економіки країни, оскільки безпосередньо залежить від його функціонування. Сьогодні ринок цементу представляють: Група компаній CRH (ПАТ “Подільський цемент”, ПАТ “Миколаївцемент”, ТОВ “Цемент”); ПрАТ “Івано-Франківськцемент”; ПАТ “Дікергофф Цемент Україна” (Волинь-Цемент філія ПАТ Дікергофф, Цемент Україна, ЮГцемент філія ПАТ Дікергофф Цемент Україна); ПрАТ “ХайдельбергЦемент Україна” (Криворізький Завод, Дніпродзержинський Завод, Амвросіївський Завод (на непідконтрольній Україні території)); ПрАТ “Євроцемент-Україна” (ПрАТ “Євроцемент-Україна”, Краматорський Завод “Пушка” (на непідконтрольній Україні території), що припинив свою діяльність), лівова частка ринку цементу контролюється провідними іноземними компаніями [2].

Виробничі потужності розміщені поблизу значних запасів сировини (хоча з 1990 р. в Україні не збудовано жодного цементного заводу), оскільки на виготовлення 1 тони клінкеру (цементного напівфабрикату, який є першим етапом у процесі виробництва цементу) потрібно 1,5 тони карбонатних порід (вапняків, крейди, мергелю, доломіту), приблизно 0,5 тони глини і 250 кг умовного палива. Державний баланс запасів сировини станом на 2014 р. містив записи про 47 родовищ і 6 об'єктів обліку цементної сировини, які сумарно мають запаси від 3,2 до 4,0 млрд тон. Видобуток ведеться на 32 родовищах та на 5 об'єктах обліку, ще три родовища розвідують. За підрахунками фахівців галузі, Україна забезпечена цементною сировиною при теперішніх темпах видобування більш як на 300 років [1].

У 2016 р. вироблено 9,1 млн тон цементу, а спожито – 9,45 млн тон, різниця компенсувалася за рахунок імпорту. Із 27 обертальних печей для виробництва цементного клінкеру працювали лише 9. При цьому за даними Європейської економічної комісії ООН, у щорічному виробництві цементу на душу населення Україна знаходиться все ще на передостанньому місці в Європі з показником 206 кг. Для порівняння: у Польщі він становить 489 кг, у Німеччині – 342 кг [2].

Сьогодні цементна промисловість України перебуває під впливом багатьох негативних факторів. Основні проблеми даної галузі окреслимо крізь призму чотирьох аспектів:

1) інституційний (“засміченість” регуляторного поля; пасивність Уряду, Мінрегіонбуду, Мінекономіки, Мінпромполітики щодо стимулювання підвищення технологічного рівня виробництва цементних заводів, збільшення потужностей виробництва, покращення якості продукції; відсутність адекватних координаційних заходів Мінекології щодо безпечності виробничих процесів та викидів в атмосферу);

2) фінансовий (модернізація цементних заводів потребує значних інвестиційних ресурсів на довготерміновій основі, що створює вагомі бар'єри входження на ринок нових учасників);

3) технологічний (оснащеність більшості цементних заводів фізично- та морально застарілим обладнанням (60-70% зношення), яке є енерго-, матеріало- та трудомістким, а також обмеженість використання інноваційного досвіду вітчизняних та закордонних підприємств; сьогодні на цементних заводах України переважно використовується застарілий “мокрий” спосіб виробництва клінкеру і є дуже залежним від цін на енергоносії; з іншого боку, ринкові ціни на продукцію будівництва “тиснуть” на рівень цін на будівельні матеріали, у тому числі цемент; для зростання галузі необхідна енергоефективна модернізація;

4) ринковий (цементний ринок є сильно концентрований, де працює обмежена кількість потужних учасників; діяльність заводів орієнтована в основному на вітчизняний ринок, відтак існує значна залежність цементних заводів від стану інших галузей промисловості будівельних матеріалів та будівельного сектору загалом, що формують попит на ринку цементу).

Виробництво бетону, як складного композиційного матеріалу, відноситься також до важливих підгалузей промисловості будматеріалів. Бетон використовують для багатьох різних видів будівельних конструкцій на заводах із виробництва збірного залізобетону та безпосередньо на місці його експлуатації. В основі його класифікації покладені наступні характеристики: вид в'язучої речовини (цементні, вапнякові, гіпсові); середня густина (важкі – середня густина 1500 кг/м³ і більше; легкі менше як 1500 кг/м³); призначення (мурувальні, монтажні, опоряджувальні, спеціальні); будівельно-технічні властивості (класифікація за міцністю і морозостійкістю). В залежності від сфери застосування бетон класифікується як звичайний (для залізобетонних конструкцій – фундаментів, перекриття, колон, огорожуючих конструкцій, дорожнього

покриття, тротуарів і т.д.), гідротехнічний (для гідроспоруд – шлюзів, каналізаційних споруд, облицювання каналів та ін.), спеціального призначення (жаротривкий, для радіаційного захисту, кислотостійкий тощо) [1].

Найважливішими характеристиками цього матеріалу є міцність і довговічність. Кожен виробник бетону повинен строго дотримуватися вимог, що висуваються до всіх бетонів та бетонних сумішей, а саме: до тверднення бетонні суміші повинні легко перемішуватися, транспортуватися, укладатися, не розшаровуватися; вони повинні мати певну швидкість тверднення відповідно до норм укладки і термінів введення конструкції в експлуатацію, забезпечувати морозостійкість, водонепроникність, різну щільність; витрата цементу в бетоні повинна бути мінімальною. Виробники повинні надавати йому тих характеристик, яких згідно проекту будівлі чи споруди вимагає його цільове призначення.

У високо розвинутих країнах на одного жителя виготовляється близько одного м. куб. бетону в рік. В Україні цей показник є вп'ятеро меншим. В кожній області є низка великих і малих підприємств з виробництва бетону. Така насиченість пов'язана з тим, що цей матеріал позбавлений можливості тривалого зберігання та транспортування на значні відстані (в силу його властивостей до швидкого застигання). В Україні – профіцит виробництва бетону, але цей ринок умовно розділений за територіальною ознакою. На кожній території є бетонно-змішувальні вузли (БЗВ) з радіусом обслуговування максимум до 100 км. Отже, конкуренція на ринку бетонних сумішей діє виключно у локальних територіальних сегментах, а не в цілому по країні. Виробники бетону є безпосередньо залежними від стану будівельної активності в тих локальних територіях (регіонах, субрегіонах), де вони розміщені. За виробництвом бетону передовими є Київська, Львівська та Одеська області, а найменше його виготовляють у Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Кіровоградській, Луганській та Чернігівській областях [3; 4; 5; 6; 7].

Розвиток підгалузі стінових будівельних матеріалів відіграє також одну з вагомих ролей у напрямі посилення конкурентоспроможності будівельного сектору. У відповідності до норм, вимог та призначення ці матеріали повинні володіти такими властивостями, як міцність, стійкість, довговічність, вогнестійкість, енергозбереження (високий опір теплопередачі), звукоізоляція. В наш час є досить великий вибір стінових матеріалів (керамічна цегла, силікатна цегла, газо-, піно-, шлакоблоки, залізобетонні конструкції тощо) та низка різних технологій їх застосування в процесі будівництва, тому вибір замовником типу стін повинен бути економічно обґрунтованим та узгодженим з усіма будівельними нормами та вимогами.

Розподіл прийнятого в експлуатацію житла в Україні у нових будинках квартирного типу за матеріалами стін показує, що 58,7% від загальної площі – цегляні будинки; 18,2% – із змішаних матеріалів; 9,1% – блочні; 7,8% – з монолітного бетону; 1,5% – дерев'яні; 1,2% – з ніздрюватого бетону; 0,4 – панельні; 3,1% – з інших стінових матеріалів [7]. Простежуються регіональні особливості використання будівельних матеріалів, зокрема, лівова частка об'єктів нерухомості на Західній Україні, а також у Вінницькій, Донецькій, Полтавській та Сумській областях збудовані з цегли, а в центральних, південних і східних областях у процесі будівництва в значних обсягах використовують змішані матеріали і монолітний бетон (Дніпропетровська, Одеська та Харківська області), в Луганській області будували в основному з ніздрюватого бетону.

Найбільшими обсягами виробництва цегли невогнетривкої керамічної будівельної відзначаються Івано-Франківська, Київська, Сумська, Чернівецька області; виробництва блоків та цегли з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва – Житомирська, Київська, Харківська та Херсонська області; виробництва елементів конструкцій збірних для будівництва з цементу, бетону чи каменю штучного – Вінницька, Житомирська, Кіровоградська, Рівненська, Тернопільська та Хмельницька області [7].

Слід акцентувати на поступовому зменшенні імпортової залежності будівельної індустрії. Протягом останніх десяти років в Україні запущені виробничі потужності з виготовлення багатьох видів високоякісних будівельних матеріалів, що за сукупністю їх фізичних, хімічних і технічних властивостей складають гідну конкуренцію закордонним аналогам, проте обсяги імпорту по багатьох позиціях все ще в основному домінують над їх експортом [8; 9; 10].

Враховуючи територіальні особливості функціонування будівельної індустрії, на основі агрегування отриманих показників за допомогою методу головних компонент розраховано вагові коефіцієнти за кожною компонентою її розвитку у регіональному розрізі.

На їх основі визначено інтегральні індекси:

$$I_{\text{БС}} = \prod_{i=1}^n z_i^{a_i}, \sum a_i = 1, a_i \geq 0, \quad (1)$$

де $I_{\text{БС}}$ – інтегральний індекс розвитку будівельної індустрії; z_i – нормовані значення індикаторів; a_i – вагові коефіцієнти; n – кількість індикаторів.

Так, за допомогою методу головних компонент визначено вагові коефіцієнти кожної компоненти будівельної індустрії за період 2011-2016 рр. (табл. 1). Результати показують, що кожному регіону

притаманні свої пріоритетні види виробництва, що забезпечують найбільший вплив на рівень розвитку будівельної індустрії, проте серед усіх складових найбільше областей з найвищими ваговими коефіцієнтами простежуються за виробництвом бетонних розчинів. Так, у Донецькій, Запорізькій, Івано-Франківській, Луганській, Полтавській та Черкаській областях – це найбільш вагома складова з найбільшим впливом на розвиток будівельної індустрії.

Таблиця 1

Вагові коефіцієнти компонент будівельної індустрії*

	СБІ ₁	СБІ ₂	СБІ ₃	СБІ ₄	СБІ ₅	СБІ ₆	СБІ ₇
Вінницька	0,008	0,245	0,248	0,210	0,165	0,024	0,100
Волинська	0,069	0,087	0,193	0,156	0,149	0,172	0,174
Дніпропетровська	0,203	0,161	0,116	0,180	0,024	0,133	0,184
Донецька	0,129	0,156	0,153	0,159	0,129	0,144	0,130
Житомирська	0,200	0,205	0,182	0,093	0,012	0,178	0,130
Закарпатська	0,207	0,121	0,046	0,175	0,167	0,071	0,213
Запорізька	0,059	0,199	0,200	0,202	0,165	0,037	0,138
Івано-Франківська	0,084	0,162	0,021	0,222	0,194	0,127	0,190
Київська	0,174	0,157	0,147	0,117	0,064	0,189	0,153
Кіровоградська	0,147	0,093	0,132	0,114	0,151	0,194	0,169
Луганська	0,127	0,128	0,163	0,165	0,117	0,156	0,144
Львівська	0,220	0,219	0,129	0,210	0,113	0,059	0,051
Миколаївська	0,115	0,103	0,181	0,174	0,179	0,146	0,101
Одеська	0,219	0,009	0,129	0,119	0,142	0,197	0,185
Полтавська	0,172	0,178	0,041	0,185	0,134	0,125	0,164
Рівненська	0,009	0,171	0,173	0,158	0,171	0,128	0,190
Сумська	0,158	0,138	0,203	0,119	0,001	0,220	0,161
Тернопільська	0,138	0,102	0,162	0,169	0,078	0,166	0,186
Харківська	0,082	0,159	0,191	0,067	0,199	0,156	0,147
Херсонська	0,182	0,188	0,119	0,076	0,169	0,182	0,085
Хмельницька	0,174	0,157	0,177	0,160	0,125	0,039	0,168
Черкаська	0,192	0,121	0,132	0,216	0,173	0,057	0,108
Чернівецька	0,158	0,128	0,102	0,153	0,163	0,146	0,150
Чернігівська	0,101	0,205	0,137	0,194	0,016	0,154	0,192

Примітки. СБІ₁ – виробництво цегли невогнетривкої керамічної будівельної на 1000 осіб (м³); СБІ₂ – виробництво блоків та цегли з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва на 10000 осіб (т); СБІ₃ – виробництво елементів конструкцій збірних для будівництва з цементу, бетону чи каменю штучного на 1000 осіб (т); СБІ₄ – виробництво розчинів бетонних, готових для використання на 1000 осіб (т); СБІ₅ – видобуток пісків природних на 1000 осіб (т); СБІ₆ – видобуток гальки, гравію, щебеню та каменю дробленого на 1000 осіб (т); СБІ₇ – виробництво дерев'яних вікон, дверей, їх рам та порогів на 10000 осіб (шт).

*Джерело: розраховано автором

Виробництво цегли невогнетривкої керамічної будівельної є найбільш вагомою складовою у Дніпропетровській (0,203), Львівській (0,220) та Одеській (0,219) областях. Виробництво блоків та цегли з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва є пріоритетним у Житомирській (0,205), Херсонській (0,188) та Чернігівській (0,205) областях. Виробництво елементів конструкцій збірних для будівництва з цементу, бетону чи каменю штучного відзначається найбільшими ваговими коефіцієнтами у Вінницькій (0,248), Волинській (0,193), Миколаївській (0,181) та Хмельницькій (0,177) областях. Домінування сировинних галузей над іншими відзначаються у Харківській (0,199), Чернівецькій (0,163) областях – за видобутком природних пісків, Київській (0,189), Кіровоградській (0,194) та Сумській (0,220) областях – за видобутком гальки, гравію, щебеню та каменю. У Закарпатській (0,213), Рівненській (0,190) та Тер-

нопільській (0,186) областях найбільш впливовим на розвиток будівельної індустрії виявилося виробництво дерев'яних вікон, дверей, їх рам та порогів.

На основі проведених розрахунків інтегрального оцінювання компонент будівельної індустрії з допомогою методу головних компонент, визначено відповідні залежності нелінійними зв'язками. Кожна компонента відзначається різними ваговими коефіцієнтами та, відповідно, ступенем впливу на її розвиток, що дало змогу розрахувати інтегральний показник конкурентоспроможності будівельної індустрії (промисловості будівельних матеріалів) в розрізі регіонів України (табл. 2).

Таблиця 2

**Рівень конкурентоспроможності будівельної індустрії
в розрізі регіонів України протягом 2011-2016 рр.***

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Вінницька	0,108	0,117	0,102	0,039	0,018	0,018
Волинська	0,022	0,027	0,028	0,027	0,030	0,034
Дніпропетровська	0,071	0,065	0,056	0,047	0,045	0,047
Донецька	0,052	0,056	0,052	0,030	0,016	0,004
Житомирська	0,147	0,152	0,136	0,112	0,106	0,109
Закарпатська	0,024	0,030	0,024	0,015	0,021	0,021
Запорізька	0,048	0,050	0,047	0,035	0,035	0,035
Івано-Франківська	0,027	0,015	0,014	0,029	0,030	0,026
Київська	0,141	0,180	0,150	0,175	0,189	0,212
Кіровоградська	0,058	0,066	0,068	0,066	0,052	0,048
Луганська	0,015	0,028	0,025	0,019	0,003	0,001
Львівська	0,138	0,150	0,114	0,117	0,144	0,173
Миколаївська	0,102	0,070	0,113	0,073	0,069	0,063
Одеська	0,017	0,013	0,010	0,011	0,011	0,010
Полтавська	0,074	0,081	0,091	0,061	0,046	0,039
Рівненська	0,039	0,045	0,043	0,044	0,035	0,034
Сумська	0,012	0,011	0,013	0,013	0,009	0,013
Тернопільська	0,053	0,055	0,057	0,057	0,050	0,052
Харківська	0,028	0,034	0,031	0,029	0,028	0,028
Херсонська	0,018	0,022	0,007	0,023	0,017	0,008
Хмельницька	0,081	0,097	0,094	0,095	0,093	0,102
Черкаська	0,068	0,074	0,078	0,081	0,062	0,030
Чернівецька	0,024	0,029	0,026	0,028	0,025	0,030
Чернігівська	0,015	0,014	0,013	0,010	0,008	0,008

*Джерело: розраховано автором

Відповідно до отриманих результатів, найбільш конкурентоспроможною будівельною індустрією відзначаються Київська (найвищий показник – 0,212 у 2016 р.), Львівська (0,173 у 2016 р.), Житомирська (0,109 у 2016 р.) та Хмельницька (0,102 у 2016 р.) області.

Висновки

Промисловість будівельних матеріалів знаходиться в основному в приватній власності і розвивається за рахунок коштів приватних інвесторів. Значна кількість цих підприємств характеризується технологічним відставанням і за ефективності виробництва суттєво відрізняється від зарубіжних. Введення нових виробничих потужностей на перекриває зносу основних фондів на підприємствах будівельної індустрії, а показники енерго-, ресурсоспоживання, продуктивності праці та якості продукції не відповідають сучасним вимогам. Технології виробництва базових видів будівельних матеріалів часто є надмірно енергоємними, що суттєво впливає на собівартість готової продукції.

Перспективним напрямком подальших досліджень вважаємо розвиток будівельної індустрії в контексті євроінтеграції України.

Список використаних джерел

1. Механізми підвищення конкурентоспроможності будівельного комплексу регіону. Монографія / Ю.В. Пинда. – Львів, 2014. – 280 с.
2. Шуляк О. Чи загрожує Україні дефіцит цементу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://delo.ua/business/betonni-riki-v-cementnih-beregah-332117/?supdated_new=1512760150.
3. Промисловість України у 2011-2015 роках. Економічна статистика. Публікації / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Виробництво основних видів промислової продукції у 2003-2010 роках. Економічна статистика. Статистична інформація / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Виробництво основних видів промислової продукції у 2011-2016 роках. Економічна статистика. Статистична інформація / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Статистичний щорічник України за 2016 рік : стат. зб. Державної служби статистики України / ред. І.Є. Вернер. – К., 2017. – 611 с.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Зовнішня торгівля України товарами та послугами за 2011 рік : стат. зб. [Електронний ресурс] / відп. за вип. А. О. Фризоренко. – К. : Державна служба статистики України, 2012. – 102 с. // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
9. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2013 році : стат. зб. [Електронний ресурс] / відп. за вип. А. О. Фризоренко. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 157 с. // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
10. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2016 році : стат. зб. [Електронний ресурс] / відп. за вип. А. О. Фризоренко. – К. : Державна служба статистики України, 2017. – 153 с. // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.